

Tilinpäätös- tiivistelmä

2017

Helsinki

Helsinki

Sisällys

- 4** Pormestarin katsaus
- 6** Avainlukuja 2017
- 8** Kaupungin talous
- 12** Tulot ja menot
- 14** Investoinnit
- 18** Rakentaminen
- 20** Henkilöstö
- 22** Väestönkehitys
- 24** Työllisyys ja työttömyys
- 26** Kaupunkikonserni

Taulukot

- 30** Helsingin kaupungin tuloslaskelma
- 31** Helsingin kaupungin rahoituslaskelma
- 32** Helsingin kaupungin tase
- 34** Tunnusluvut
- 36** Kaupunkikonsernin tuloslaskelma
- 37** Kaupunkikonsernin rahoituslaskelma
- 38** Kaupunkikonsernin tase
- 41** Graafi- ja taulukkohakemisto

Pormestarin katsaus

Vuonna 2017 kaupungin organisaatio kävi läpi ison muutoksen. Yli 30 virastoa ja liikelaitosta järjestäytyi neljäksi toimialaksi. Samalla kaupunki sai uuden johtamisjärjestelmän, pormestarin ja neljä apulaispormestaria.

Syyskuussa valtuusto hyväksyi kaupunkistrategian vuosille 2017–2021. Strategian toteuttaminen alkoi heti loppusyksystä. Strategian visiona on

rakentaa Helsingistä maailman toimivin kaupunki. Tähän päästäkseen Helsingin on oltava päivä päivältä kansainvälisempi, ketterämpi, palveluhenkempi ja vetovoimaisempi kaupunki.

Helsingin taloutta on hoidettu pitkäjänteisesti, ja kaupungin talous on vahvalla pohjalla. Sote- ja maakunta-

uudistus tuovat kuitenkin epävarmuutta Helsingin talouden tulevaisuuteen.

Helsinki on kaikissa tulevaisuuden skenaarioissa vahvasti kasvava kaupunki. Kasvavan kaupungin investointikyvystä on kannettava erityistä huolta niin kaupungin etuja valvoen kuin taloutta vastuullisesti hoitaen.

Vuonna 2017 Helsingin väestön arvioidaan kasvaneen noin 9 000 henkilöllä. Tämä on enemmän kuin kertaakaan sitten 1960-luvun. Rakenteilla olevien asuntojen määrä Helsingissä pysyi jo kolmatta vuotta 7 000 asunnon tienoilla, mikä tarkoittaa noin 5 000 valmistuvaa asuntoa vuosittain.

Helsingin kokonaisverotulot kasvoivat 5,5 prosenttia vuonna 2017. Erityisesti yhteisöverotuottojen kasvu oli merkittävää, mikä kertoo osaltaan vetovoimaisesta kaupungista. Kokonaisverotulojen kasvu oli Helsingissä selvästi suurten kaupunkien parasta tasoa ja korkeampi kuin maassa keskimäärin.

Helsinki sijoittui hyvin myös kansainvälisissä elämänlaatua, koulutusta, ympäristöä ja turvallisuutta mittaavissa vertailuissa. Maaliskuussa 2017 Helsinki pisteytettiin kuudenneksi houkuttelevimmaksi eurooppalaiseksi suurkaupungiksi ulkomaisille investoinneille Financial Times -lehden tutkimuksessa.

Helsinki tähtää kaupungiksi, joka tarjoaa parhaat olosuhteet urbaanille, hyvälle elämälle.

Jan Vapaavuori
pormestari

**Helsingin väestö
on kasvanut näin paljon
viimeksi 60-luvulla.**

Avainlukuja 2017

Vuosikate

1300 euroa per asukas

Kassan riittävyys

99

päivää

Työttömiä 31.12.2017

35 473

Alle vuoden työttömänä olleet

22 833

Pitkäaikais-työttömät

12 640

Asukasmäärä

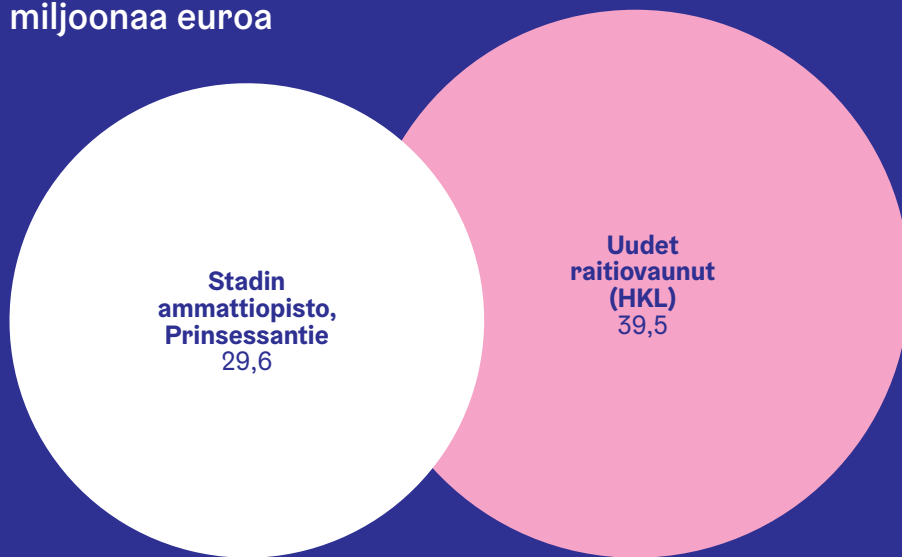
644 700

joista vieraskielisiä

15,4 %

Lainaa **1871** euroa per asukas

Suurimmat investointihankkeet, miljoonaa euroa

Helsingin kaupunki

Kaupunkikonserni

4890

valmistunutta asuntoa

Kaupungin talous

Vuosi 2017 oli Helsingin kaupungin taloudessa talousarviossa odotettua myönteisempi. Kaupungin toimintakate toteutui talousarviota parempana, ja verotulot kasvoivat talousarviossa ennakoitua enemmän. Myös korkomenot toteutuivat talousarviota pienempinä. Vuosikate toteutui noin 360 miljoonaa euroa talousarviota parempana ja hieman edellisvuoden tasoa paremmin.

Kaupungin tulorahoitus riitti kattamaan investointitason talousarviossa ennakoitua paremman verotulokehityksen ansiosta. Vuonna 2017 toiminnan ja investointien rahavirta muodostui 245 miljoonaa euroa positiiviseksi. Helsingin investointitaso verrattuna poistoihin on merkittävästi muita suuria kaupunkeja korkeampi.

Verotulot toteutuivat 247 miljoonaa euroa talousarviota suurempina ja vuoteen 2016 verrattuna verotuloja kertyi 5,5 prosenttia enemmän. Kunnallisveroja kertyi 0,3 prosenttia vuotta 2016 enemmän. Yhteisöveroja kertyi 33 prosenttia enemmän kuin vuonna 2016. Verotulokehityksen positiivisista näkymistä johtuen Helsinki pystyi tekemään ratkaisun kunnallisveroprosentin alentamisesta 18,5 prosentista 18 prosenttiin vuodelle 2018.

Liikelaitokset mukaan laskettuina investointisumma oli 621 miljoonaa euroa vuonna 2017. Kaupungin investoinnit ilman liikelaitosten investointeja olivat 545,7 miljoonaa euroa (486 miljoonaa euroa vuonna 2016 ja 388 miljoonaa euroa vuonna 2015). Investointeihin käytettävissä olleista määrärahoista käytettiin 81 prosenttia (78 prosenttia vuonna 2016 ja 68 prosenttia vuonna 2015). Määrärahan käyttöaste on lisääntynyt aikaisempiin vuosiin verrattuna, koska vuonna

Yhteisöveroja kertyi 33 prosenttia enemmän kuin vuonna 2016.

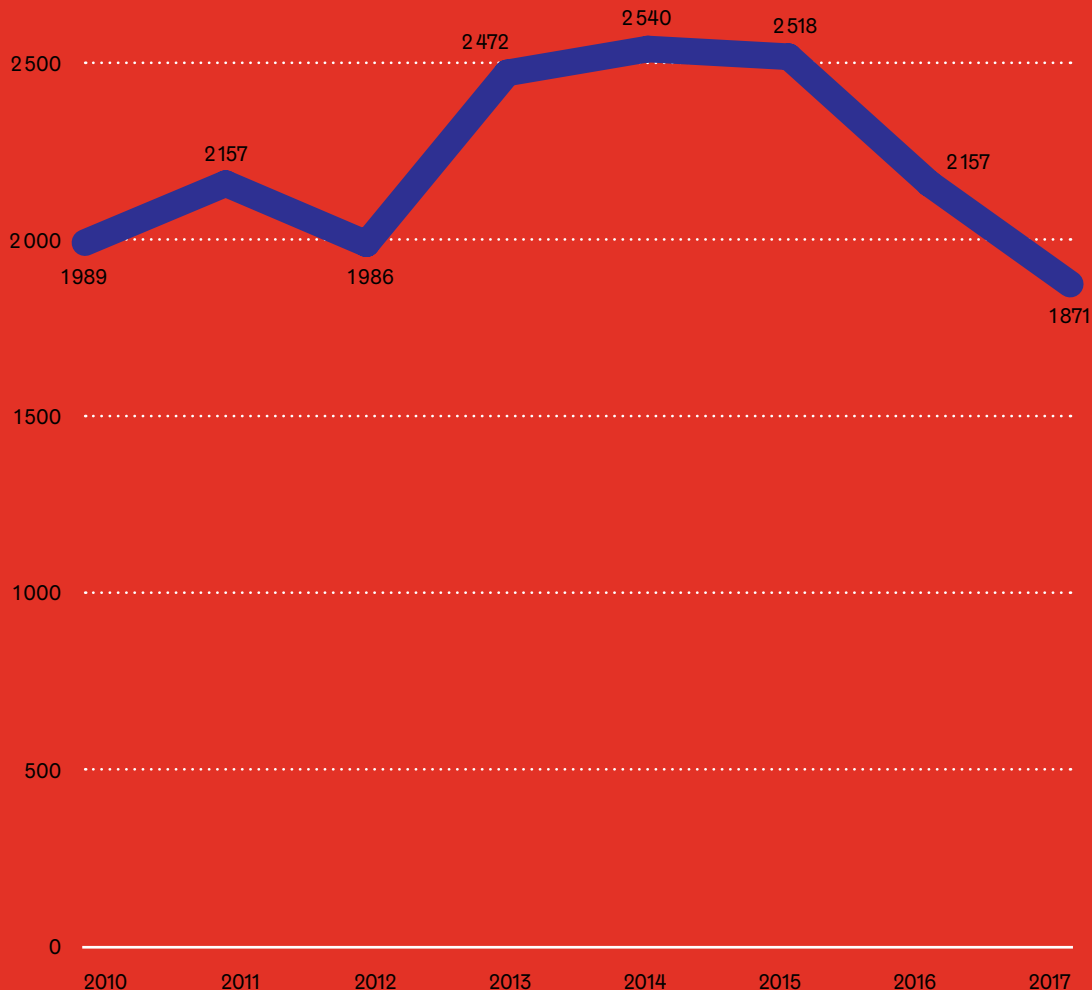
2014 alkanut rakentamisen korkeasuhdanne on edelleen jatkunut.

Päättäneellä strategiakaudella tavoitteena on ollut rahoittaa nykyistä merkittävästi suurempi osuus investoinneista tulorahoituksella ja kiinteän omaisuuden myyntituloilla. Maanmyyntitavoite oli 100 miljoonaa euroa. Kiinteän omaisuuden myyntituloja eli maanmyyntejä kertyi 143 miljoonaa euroa. Rakennusten ja osakkeiden myyntitavoite oli 35 miljoonaa euroa. Myyntitulot olivat yhteensä 46 miljoonaa euroa. Merkittävä maan ja rakennusten myyntikohde oli Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n käytössä olevat kiinteistöt.

Helsingin lainakannan kehitys

euroa/asukas

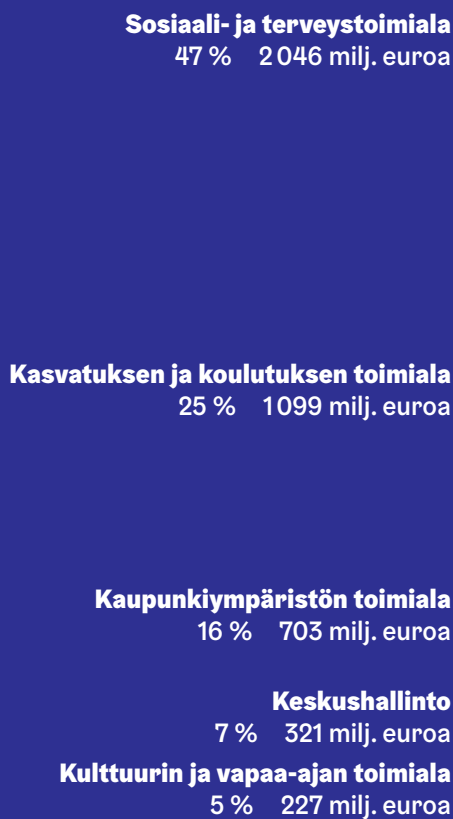

Verotulot ja valtionosuudet

miljoonaa euroa

	Tilinpäätös 2015	Tilinpäätös 2016	Talousarvio 2017	Tilinpäätös 2017
Kunnallisvero	2 480,8	2 586,1	2 495,0	2 595,2
Yhteisövero	372,5	397,3	390,0	528,6
Kiinteistövero	214,3	221,9	248,0	256,7
Koiravero	0,4	0,4	0,4	0,3
Verotulot	3 068,0	3 205,6	3 133,4	3 380,8
Valtionosuudet	273,2	316,3	220,0	220,4
Verotulot ja valtionosuudet yhteensä	3 341,2	3 521,9	3 353,4	3 601,2

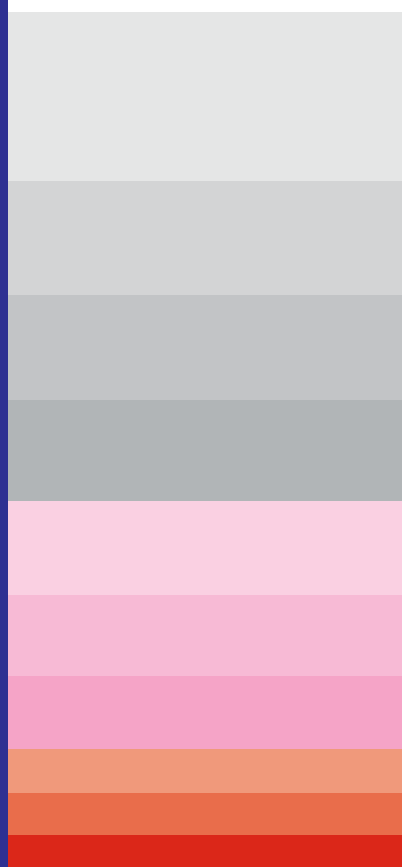
Toimintamenot

Toimintamenot yhteensä
4 396 milj. euroa

Luvut ilman liikelaitoksia ja rahastoja, sisäisiä eriä ei ole eliminoitu.

Kokonaistulot

Kokonaistulot yhteensä
5 286 milj. euroa

Kunnallisvero

49 % 2 595 milj. euroa

Osuus yhteisöveron tuotosta

10 % 529 milj. euroa

Vuokratulot

7 % 359 milj. euroa

Myyntitulot

6 % 329 milj. euroa

Valtionosuudet

6 % 316 milj. euroa

Muut toimintatulot

6 % 293 milj. euroa

Kiinteistövero

5 % 257 milj. euroa

Maksutulot

4 % 228 milj. euroa

Valmistus omaan käyttöön 3 % 135 milj. euroa

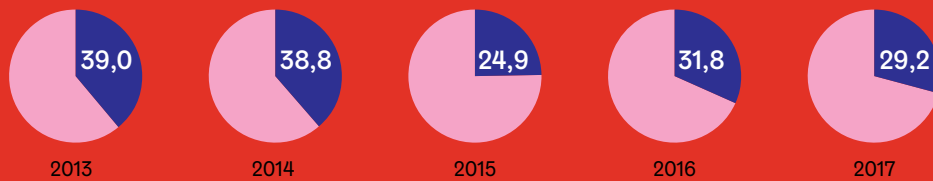
Rahoitustuotot 3 % 133 milj. euroa

Tuet ja avustukset 2 % 112 milj. euroa

Koiravero <1 % 0,3 milj. euroa

Toimintatuotot toimintakuluista

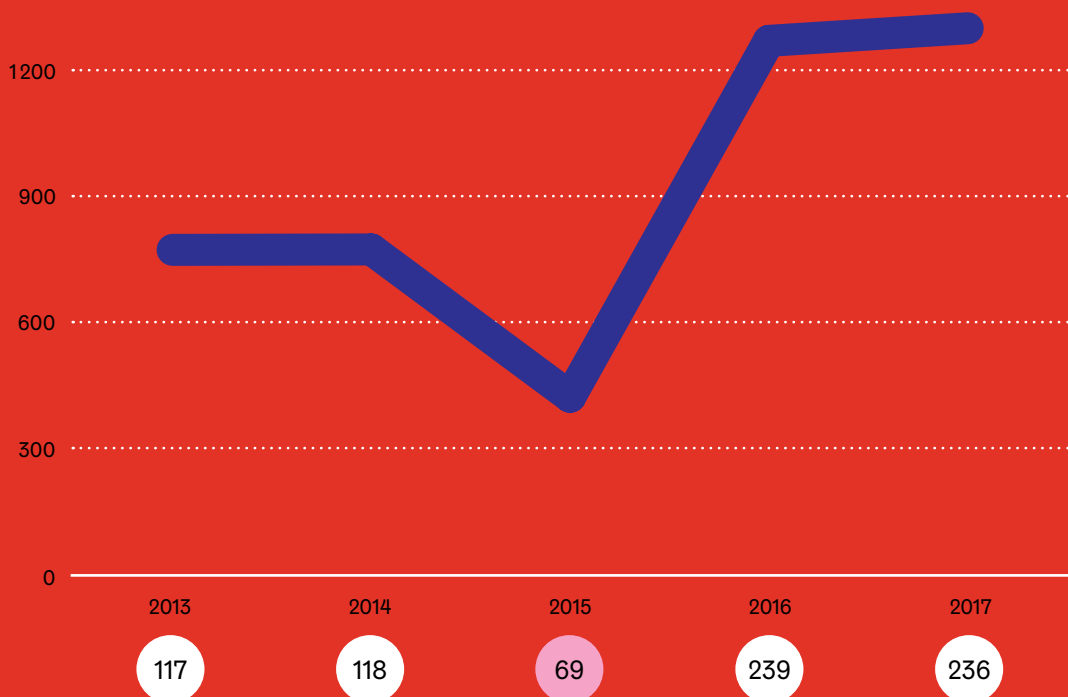
prosenttia

Laskukaava:
$$\frac{100 \times \text{toimintatuotot}}{\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön}}$$

Helsingin vuosikatteen kehitys

- Vuosikate*, euroa/asukas
- Vuosikate, prosenttia poistoista *alle 100 prosenttia merkitty vaaleanpunaisella*

* Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään käyttöomaisuuden poistojen suuruinen (100 %).

Tulot ja menot

Toimintatulot olivat 1,453 miljardia euroa sisältäen maanmyyntitulot. Laskua edellisestä vuodesta oli noin 17 prosenttia, mikä johtuu rakentamispalvelu Staran liikelaitostamisesta (valmistus omaan käyttöön on mukana vain viiden kuukauden osalta) sekä edellisen vuoden poikkeuksellisen suurista maanmyynneistä. Lisäksi toimeentulotuen siirto kokonaan valtiolle aiheuttaa eroavaisuutta sekä tuloissa että menoissa.

Toimintamenot olivat 4,396 miljardia euroa alittaen talousarvion 184 miljoonalla eurolla. Toimintamenoissa talousarviossa on mukana koko virastomuotoisen Staran talousarvio, mutta toteuma vain viiden kuukauden ajalta. Lisäksi Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymän (HSL) maksuosuus on länsimetron liikennöinnin viivästymisen vuoksi pienempi. Kaupungin menotaso toteutui edellistä vuotta pienempänä johtuen myös perustoimeentulotuen maksatuksen siirtymisestä Kelalle.

Kaupungin strategian tavoitteena oli vuonna 2017, että emokaupungin käyttömenojen reaalikasvu pidetään asukasmäärän mukaisena vähennettynä vuotuisella prosentin tuottavuuden parantamisen tavoitteella. Vuonna 2017 tavoitteen mukaiset menot kasvoivat 0,6 prosenttia, kun tavoitteen mukaan menokasvu olisi saanut olla -2 prosenttia.

Investoinnit

Kaupungin investoinnit ilman liikelaitosten investointeja olivat 546 miljoonaa euroa. Vastaava luku oli 486 miljoonaa vuonna 2016 ja 388 miljoonaa vuonna 2015. Liikelaitokset mukaan laskettuina investointisumma oli 621 miljoonaa euroa vuonna 2017.

Aluerakentamisprojekteina ohjattiin ja koordinoitiin 11 projektialueen suunnittelua ja toteuttamista. Projektialueiden esirakentamiseen, katuihin ja puistoihin käytettiin 171 miljoonaa euroa. Rakenteilla olevista asunnoista ja voimassa olevista rakennusluvista puolet rakentuu viidelle suurimmalle projektialueelle.

Kalasadamassa jatkui kauppakeskus Redin rakentaminen. Jätkäsaarella asunto-rakentaminen jatkui Jätkäsaarenkallion ja Saukonlaiturin alueilla. Pasilassa Tripla-keskuksen ja siihen liittyvän infran rakennustyöt jatkuivat. Kruunusillat-hankkeen suunnittelu eteni alustavan aikataulun mukaisesti rakennussuunnittelulla välillä Nihti–Kruunuvuori ja esisuunnittelulla välillä Nihti–Hakaniemi-keskusta.

Talonrakentamisessa uudis- ja lisärakennushankkeisiin käytettiin 64 miljoonaa euroa. Suurimmat valmistuneet uudisrakennushankkeet olivat Jätkäsaaren peruskoulun luokat 1–2 ja lasten päiväkotit sekä Outamon lastenkodin osasto Nelonen. Merkittävimmät rakentamisvaiheessa olevat uudisrakennushankkeet olivat keskusta-kinjasto Oodi, Staran ja liikuntatoimen Vuosaaren tukikohta sekä päiväkotit Yliskylä Laajasalossa.

Talonrakentamisen korjaushankkeisiin käytettiin 121 miljoonaa euroa. Suurimmat valmistuneet peruskorjaushankkeet olivat Vallilassa Teollisuuskadulla sijaitsevan ammatillisen koulutusyksikön perusparannus sekä Hoplaxskolanin Solnantien toimipisteen, ruotsinkielisen työväenopiston ja Kaisaniemen ala-asteen perusparannukset.

Suurimmat esirakentamiskohteet olivat Kalasatama ja Länsisatama.

Katuihin ja liikenneväyliin (ilman projektialueita) käytettiin 57 miljoonaa euroa. Uudisrakentaminen kohdistui vilkkaille täydennysrakentamisalueille. Katujen peruskorjauksen merkittävin kohde oli Ison Roobertinkadun saneeraus. Siltojen peruskorjausten pääkohde oli Vuosaarensillan peruskorjaus. Joukkoliikenteen kehittämisen pääkohteita olivat runkolinja 500:n katumutokset sekä länsimetron asemien viereisten katujen muutostyöt Lauttasaarella. Laaksoon Reijolankadulle toteutettiin myös kiskot katu-urakan yhteydessä. Jalankulun ja pyöräilyn väylien pääkohteet olivat Mechelininkatu, Vuosaaren uusi jalankulun ja pyöräilyn silta sekä pohjoisbaana välillä Pasila–Käpylä.

HKL-liikelaitoksen suurin yksittäinen investointikohde oli uudet raitiovaunut. Muita suuria investointeja olivat Hakaniemen metroaseman perusparannus, Helsingin metron asetinlaite ja uudet metrovaunut.

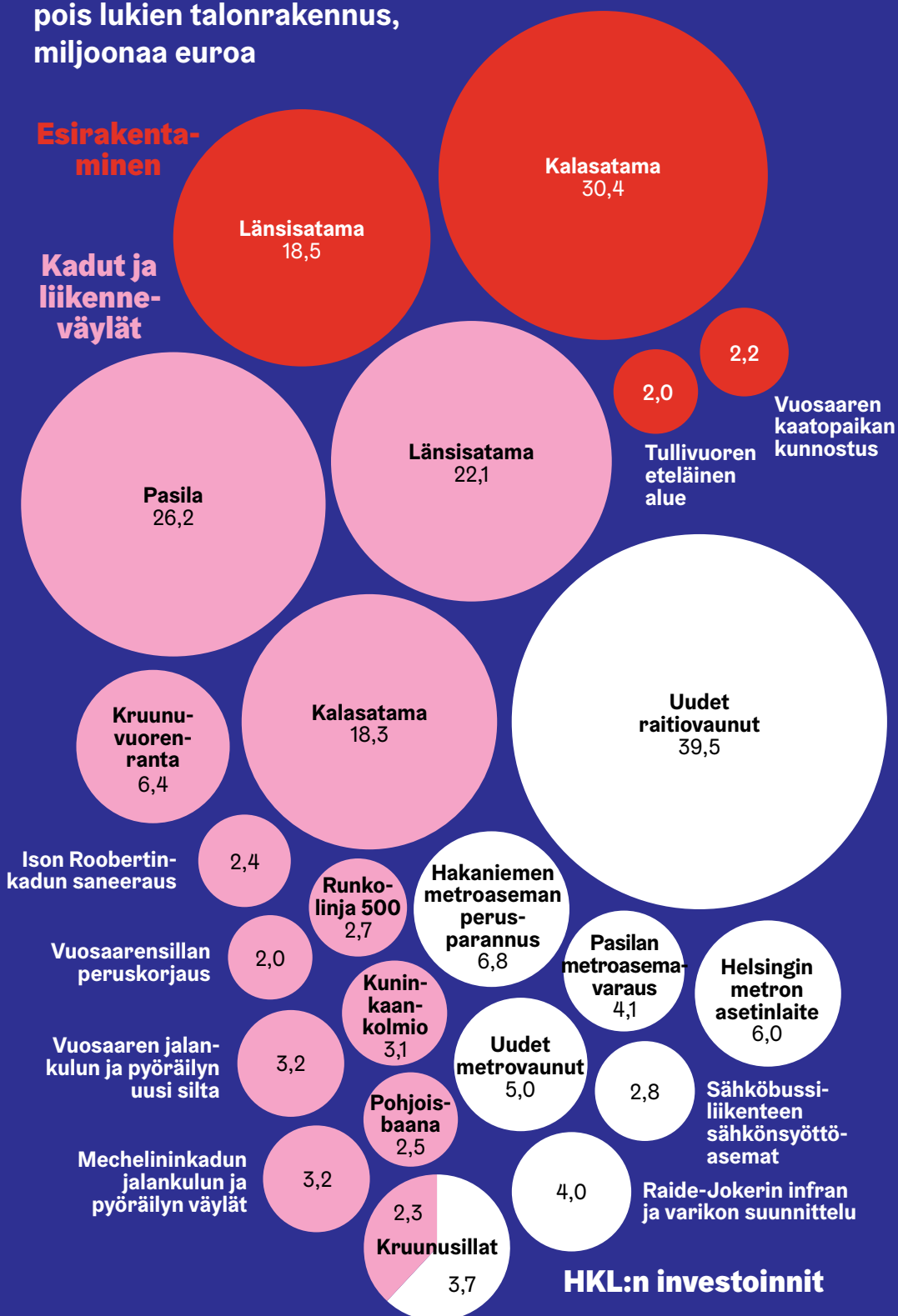
Länsimetro aloitti liikennöinnin marraskuussa 2017. Raitioliikenteessä otettiin käyttöön Jätkäsaaren Välimerenkadun uusi rata elokuussa 2017 ja toteutettiin raitioliikenteen linjastouudistus. Länsisatamassa otettiin käyttöön uusi matkustajaterminaali.

Kaupunginteatterin perusparannus valmistui toukokuussa 2017.

Suurimmat investointihankkeet

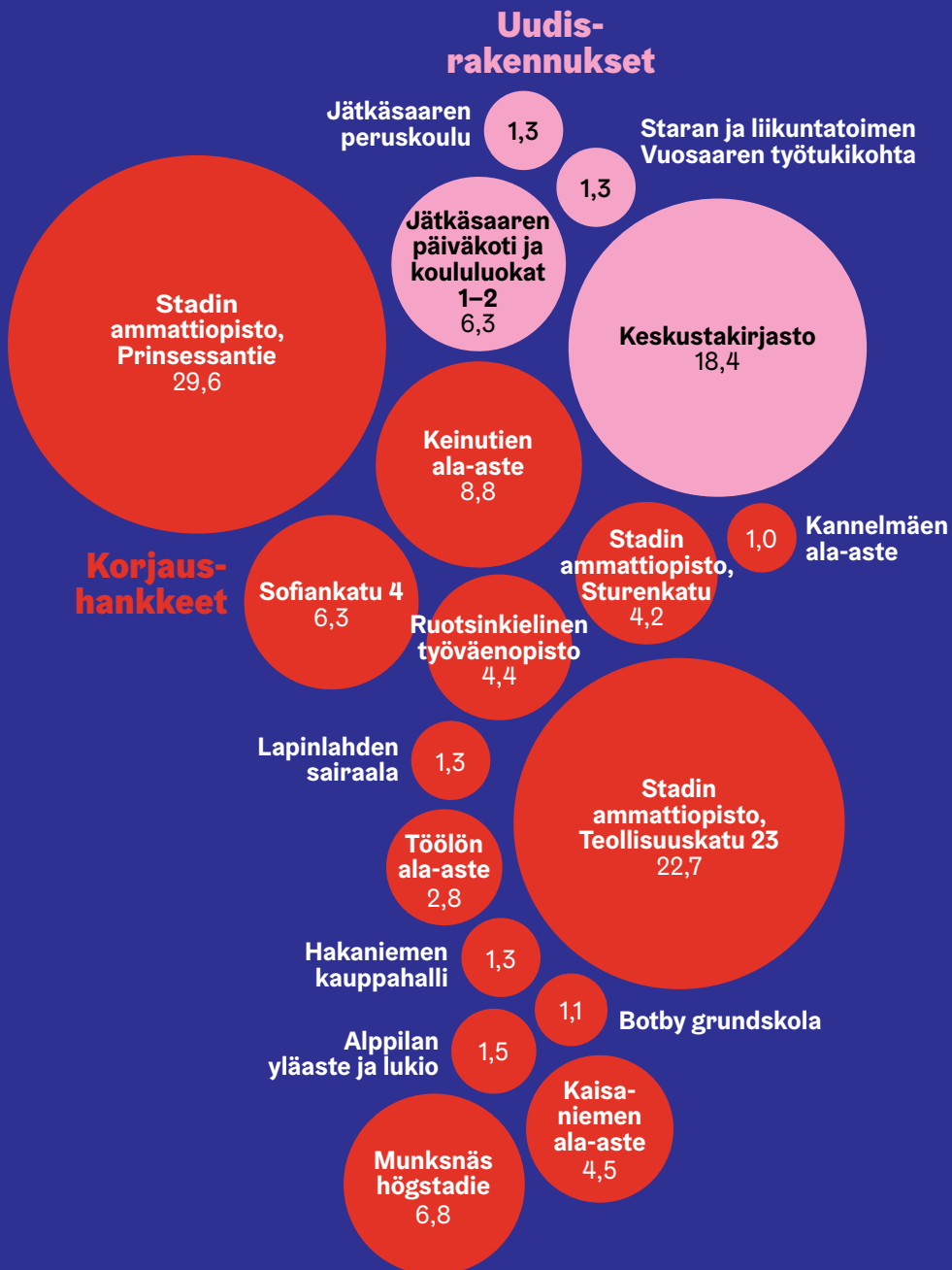
pois lukien talonrakennus,
miljoonaa euroa

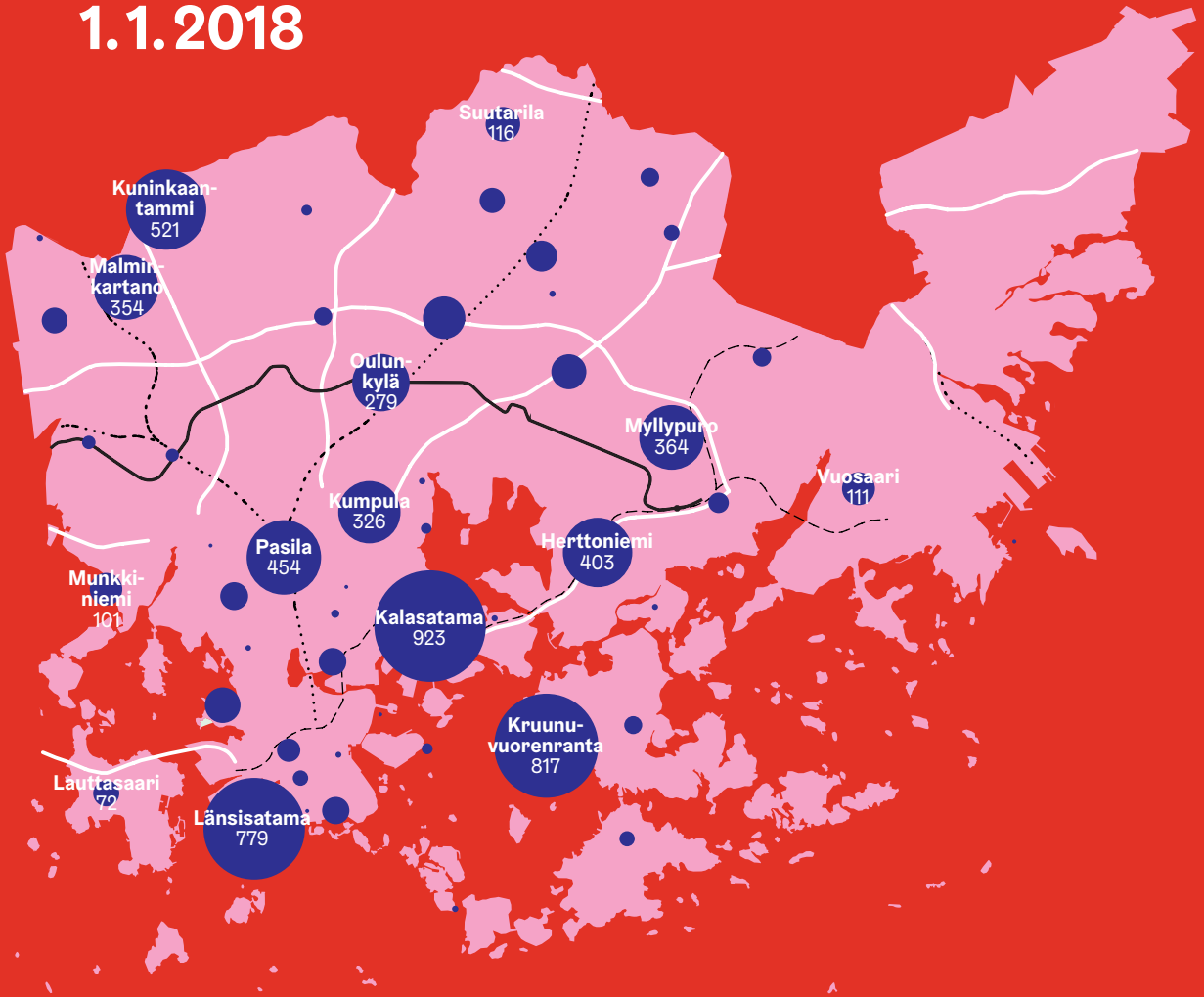

Suurimmat talonrakennushankkeet

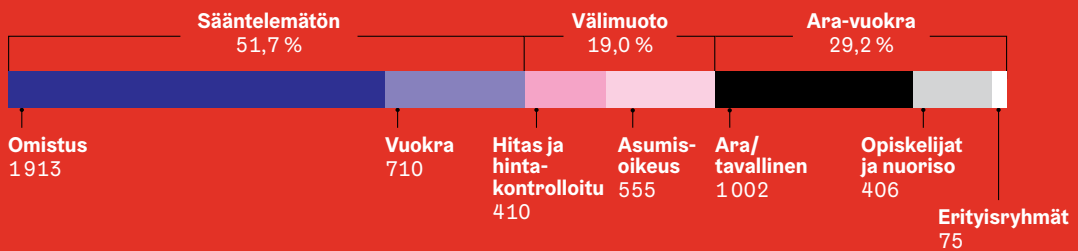
miljoonaa euroa

Rakenteilla olevat asunnot 1.1.2018

Vuonna 2017 aloitettujen asuntojen hallintamuodot

Rakentaminen

Rakentaminen jatkui vilkkaana Helsingissä vuonna 2017. Niin myönnettyjen rakennuslupien, aloitettujen rakennustöiden kuin valmistuneiden rakennusten kerrosalat olivat keskimääräistä suuremmat sekä asuin- että toimitilarakentamisessa.

Toimitilarakentaminen on vilkastunut 2010-luvun alkuvuosista. Tämä näkyy erityisesti myönnettyjen rakennuslupien ja aloitettujen rakennustöiden kerrosalan kolmen vuoden takaista selvästi suurempana määränä. Vuonna 2017 myönnettiin rakennuslupa 321 000 kerrosneliön rakentamiselle uustuotantona ja laajennuksina, mikä on neljänneksen enemmän kuin viitenä edellisenä vuotena keskimäärin. Aloitettujen toimitilojen rakennustöiden kohdalla vuosi 2017 oli 2010-luvun vilkkain. Tilinpäätösvuonna aloitettiin 341 000 kerrosneliön rakentaminen. Valmistuneissa rakennustöissä suuntaus näkyy viiveellä. Vuonna 2017 valmistui 200 000 kerrosneliötä toimitilarakennuksia, mikä on samaa suuruusluokkaa kuin kahtena edellisenä vuotena.

Myös asuntorakentaminen oli vilkasta vuonna 2017. Kaikkiaan asuntoja valmistui 4 890, joista 370 rakentui käyttötarkoituksen muutoksina. Asuntotuotanto jatkuu vähintäänkin yhtä vilkkaana, sillä viime vuonna aloitettiin yli 5 000 asunnon rakentaminen. Asuntojen rakentamisen aloitusten määrä vastaa vuoden 2016 aloituksia. Myönnettyjen rakennuslupien asuntomäärä oli poikkeuksellisen suuri viime vuonna. Lupa myönnettiin 8 200 asunnon rakentamiseksi, kun huomioidaan sekä uudistuotanto että laajennukset ja käyttötarkoituksen muutokset. Vuoden 2017 lopussa oli kesken 6 900 asunnon rakentaminen.

Vuonna 2017 uustuotantona, laajennuksina ja käyttötarkoituksen muutoksena valmistuneista asunnoista 59 prosenttia toteutui sääntelemättöminä omistus- tai

Uusia asuntoja valmistui lähes 5 000.

vuokra-asuntoina. Valtion tukemina pitkän korkotuen vuokra-asuntoina valmistui 23 prosenttia asunnoista ja loput 18 prosenttia AM-ohjelman mukaisena välimuodon tuotantona. Valmistuneesta sääntelemättömästä tuotannosta vuokra-asuntoja oli noin 30 prosenttia.

Kerrostaloasuntojen osuus vuonna 2017 valmistuneista asunnoista oli noin 91 prosenttia. Rivitaloasuntoja valmistuneista oli noin 4 prosenttia ja loput 5 prosenttia oli omakoti- tai paritaloja. Pienten asuntojen eli yksiöiden ja kaksioiden osuus uustuotantona ja laajennuksina valmistuneista asunnoista oli 2000-luvun suurin: yhteensä 61 prosenttia. Yksiöitä oli 18 prosenttia, kaksioita 43 prosenttia, kolmioita 24 prosenttia ja vähintään neljän huoneen asuntoja 15 prosenttia. Uustuotantona ja laajennuksina valmistuneiden asuntojen keskipinta-ala oli 2000-luvun alin eli 60,5 neliömetriä.

Suurin valmistuneiden asuntojen keskittymä vuonna 2017 oli Länsisataman projekti-alue, jossa valmistui 1160 asuntoa. Asuntoja valmistui paljon myös Vuosaareen, Lauttasaareen ja Herttoniemeen. Rakentamaan aloitettujen asuntojen ja myönnettyjen lupien valossa seuraavina vuosina asuntotuotannon suurin keskittymä tulee olemaan Kalasatamassa. Asuntorakentamisen aloituksia keskittyi paljon myös Kuninkaantammeen sekä Herttoniemeen.

Henkilöstö

Kaupungin palveluksessa oli reilut 37 000 työntekijää vuoden 2017 lopussa. Määrä väheni 2,6 prosenttia vuodesta 2016. Tilinpäätösvuonna henkilöstöstä 82 prosenttia oli vakinaisia ja 18 prosenttia määräaikaista. Suhdeluku pysyi samana kuin edellisvuonna. Kaupungin henkilöstön lisäksi työllistettyinä kaupungilla oli 765 henkilöä.

Koko henkilöstöstä 76 prosenttia oli naisia ja 24 prosenttia miehiä. Henkilöstöstä 6,4 prosenttia oli muun kuin suomen- tai ruotsinkielisiä. Vakinaisesta henkilöstöstä puolet oli työskennellyt kaupungilla yli kymmenen vuotta. Viidesosalla työsuhde kaupunkiin oli kestänyt yli 24 vuotta. Vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 46,4 vuotta ja määräaikaisen henkilöstön 36,9 vuotta. Näissä luvuissa ei ole tapahtunut viime vuosina merkittäviä muutoksia.

Vakinaisen henkilöstön lähtövaihtuvuus oli 6,7 prosenttia (6,2 prosenttia vuonna 2016). Kaupungin palveluksesta erosi 1175 työntekijää ja eläkkeelle jäi 776 työntekijää. Eläkkeelle jäätiin keskimäärin 64-vuotiaana.

Kaupunki käytti palkkoihin 1,33 miljardia euroa vuonna 2017. Vuoden 2016 palkkamenot olivat 1,36 miljardia euroa. Kaupunki osti lyhytaikaista työvoimaa kaupunkikonserniin kuulavalta Seure Henkilöstöpalvelut -osakeyhtiöltä yhteensä 720 henkilötyövuotta (631 vuonna 2016).

Yleisimmät nimikkeet

1. lastenhoitaja
2. sairaanhoitaja
3. lastentarhanopettaja
4. lähihoitaja
5. luokanopettaja
6. hoitaja
7. ohjaaja
8. perushoitaja
9. terveydenhoitaja
10. tuntiopettaja, päätoiminen

Kaupungin henkilöstön määrä toimialoittain vuoden lopussa

Toimialat	Vakinainen henkilöstö	Määräaikainen henkilöstö	Koko henkilöstö
Keskushallinto	3 833	425	4 258*
Kasvatus ja koulutus	10 206	2 671	12 877
Kaupunkiympäristö	3 224	218	3 442**
Kulttuuri ja vapaa-aika	1 584	230	1 814
Sosiaali- ja terveystoimiala	11 654	3 045	14 699
Yhteensä	30 501	6 589	37 090

* Keskushallinnon lukuihin sisältyvät myös Korkeasaaren eläintarhan, Palvelukeskus Helsingin, rakentamispalveluliikelaitoksen (Stara), taloushallintopalveluliikelaitoksen (Talpa), tarkastusviraston ja Työterveys Helsingin henkilöstö.

** Kaupunkiympäristön lukuihin sisältyy myös pelastuslaitoksen ja liikenneliikelaitoksen (HKL) henkilöstö.

Henkilöstön keski-ikä

44,7
vuotta

Vakinaisen henkilöstön keski-ikä

46,4
vuotta

Määräaikaisen henkilöstön keski-ikä

36,9
vuotta

Kaupungin henkilöstön sukupuolijakauma

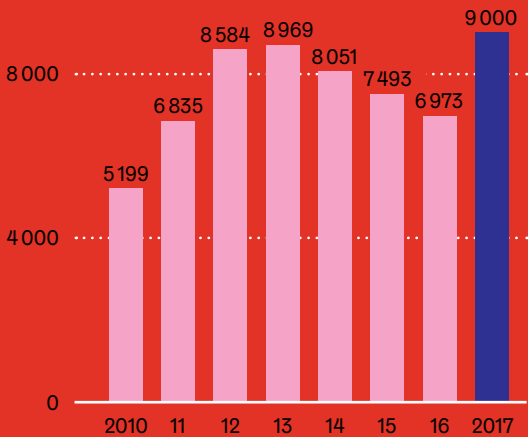

Miehiä
24 %

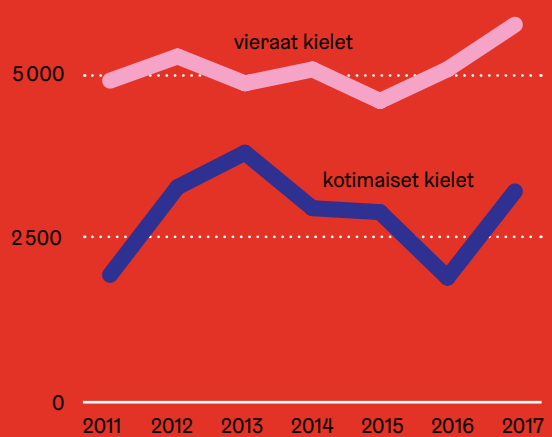
Naisia
76 %

Väestö

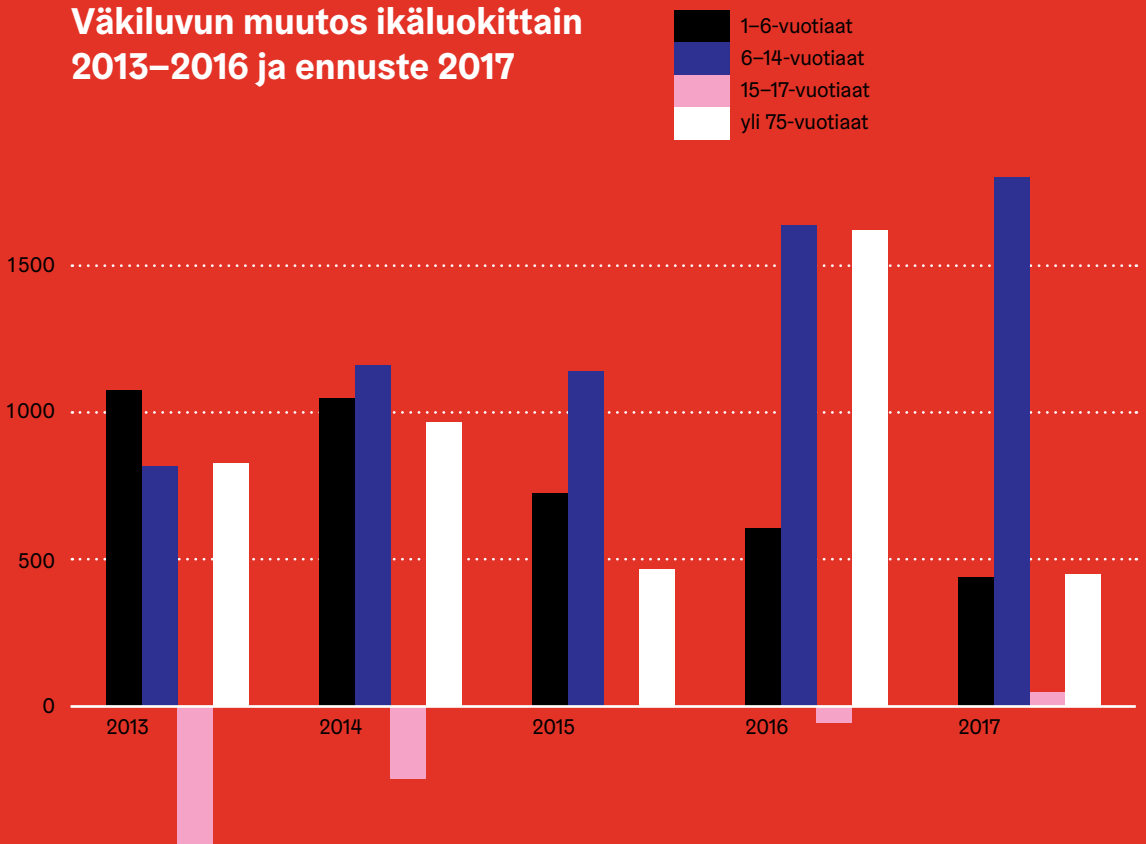
Väestönkasvu 2010–2016 ja ennuste 2017

Väestönkasvu äidinkielen mukaan 2011–2017

Väkiluvun muutos ikäluokittain 2013–2016 ja ennuste 2017

Väestön- kehitys

Vuoden 2017 päättyessä Helsingissä asui Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan 644 788 asukasta. Helsingin väkiluku kasvoi vuoden 2017 aikana 9 600 asukkaalla eli 2 600 enemmän kuin vuonna 2016. Tästä ennakkotilastosta kuitenkin poistetaan pitkään tiety-mättömissä olevia, joten väkiluvun arvioidaan olevan noin 644 200 asukasta ja väestönkasvuksi tulee siten noin 9 000 henkeä. Noin 9 000 asukkaan kasvu on poikkeuksellisen suuri, jollaista ei ole sitten 1960-luvun nähty.

Ulkomaan kansalaisten määrä kasvoi 2 700:lla ja muiden kuin suomen- tai ruotsinkielisten määrä 6 000:lla. Vieraskielisen väestön määrä Helsingissä on nyt 99 000 eli 15,4 prosenttia väestöstä. Suomenkielisten määrä kasvoi noin 2 800 hengellä ja ruotsinkielisten määrä vajaalla 200:lla. Ruotsinkielisiä on 36 200, kuusi prosenttia helsinkiläisistä.

Varhaiskasvatusikäisten eli 1–6-vuotiaiden määrä kasvoi vuoden 2017 aikana yli 400 lapsella, ja heidän määränsä oli vuoden lopussa noin 39 500. Peruskouluikäisten eli 6–14-vuotiaiden määrä kasvoi 1 800:lla, ja peruskouluikäisiä oli vuoden lopussa 52 000. Ala-asteikäisten määrä kasvoi 1 150:llä ja yläasteikäisten määrä 650 nuorella. Toisen asteen opiskelijoiden ikäluokan eli 15–17-vuotiaiden määrä kasvoi muutamilla kymmenillä.

Työikäisten eli 19–64-vuotiaiden määrä kasvoi 4 600 asukkaalla. Yli 65-vuotiaiden määrä oli 108 500 eli 2 400 henkilöä edellisvuotta enemmän. Yli 75-vuotiaita oli 450 enemmän kuin vuoden 2016 lopussa.

Ennakkotiedon mukaan Eteläinen suurpiiri kasvoi eniten, 3 900 asukkaalla ja Itäinen suurpiiri toiseksi eniten, 1 400 asukkaalla.

Helsingiläisten määrä kasvoi 9 000 asukkaalla.

Varhaiskasvatusikäisten määrä kasvoi eniten Itäisessä (210) ja Eteläisessä (190) suurpiirissä. Peruskouluikäisten kasvu oli suurinta Eteläisessä suurpiirissä, 540 koulu-laista. Läntisessä ja Koillisessa suurpiirissä kasvu oli 280. Eläkeikäisten määrän kasvu painottui Eteläiseen, Koilliseen ja Itäiseen suurpiiriin, joissa yli 65-vuotiaiden määrä kasvoi 400–500 asukkaalla.

Helsingin suurimmat kieliryhmät suomen- ja ruotsinkielisten lisäksi ovat venäjänkieliset, noin 18 300 asukasta, vironkieliset, 11 700 ja somalinkieliset, 10 300 henkilöä. Vuoden 2017 aikana arabiankielisten määrä kasvoi 1 200 henkilöllä, somalinkielisten 840:llä, venäjänkielisten määrä 500:lla ja englanninkielisten 450 asukkaalla. Vironkielisten määrä väheni hieman.

Ulkomaan kansalaisia oli noin 64 000 eli lähes 10 prosenttia väestöstä. Suurimmat ryhmät olivat Viron kansalaiset, vajaa 13 000 henkeä, Venäjän kansalaiset (6 200) ja Somalian kansalaiset (3 200). Eniten kasvoi irakilaisien (670), vietnamilaisien (170) ja syyrialaisien (160) määrä. Tietyissä ryhmissä ulkomaan kansalaisten määrä kasvaa hitaasti tai jopa alenee, kun maassa pitempään asuneet saavat Suomen kansalaisuuden.

Työllisyys ja työttömyys

Vuonna 2017 Helsingissä oli 426 500 työpaikkaa. Koko Helsingin seudun työpaikkamäärä oli 778 600. Helsingin osuus koko maan lähes 2,5 miljoonasta työpaikasta oli 17 prosenttia ja Helsingin seudun osuus 31 prosenttia. Helsingin työpaikkamäärä kasvoi 1,2 prosenttia vuodesta 2016 ja muulla seudulla työpaikkoja oli lähes kaksi prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. (Tilastokeskuksen työvoimatutkimus)

Työllisten määrä kasvoi Helsingissä vuonna 2017 reilulla prosentilla edellisvuodesta. Helsingin seudulla kasvu oli saman suuruisen kuin Helsingissä. Vuonna 2017 Helsingissä oli 328 900 työllistä. Työllisyysaste oli 72,4 prosenttia.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan työttömien määrä väheni Helsingissä vuonna 2017 keskimäärin 10 prosenttia edellisestä vuodesta. Työttömien määrän vähentyminen kiihtyi loppuvuotta kohden. Vuoden 2017 lopussa Helsingin työttömyysaste oli 10,5 prosenttia, mikä oli 1,9 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin.

Työttömyys väheni kaikissa ikäryhmissä ja voimakkaimmin nuorilla. Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä väheni keskimäärin viidenneksellä vuoden takaisesta. 25–29-vuotiaiden työttömien määrä väheni 15 prosentilla. Yli 50-vuotiaiden työttömien määrä pieneni keskimäärin 7 prosentilla.

Työttömien ulkomaan kansalaisten määrä väheni Helsingissä 11 prosenttia. Ulkomaan kansalaisten osuus on viidesosa kaikista Helsingin työttömistä.

Työttömien määrä supistui eniten korkeiten koulutettujen joukossa. Perusasteen

Työttömien määrä väheni 10 prosenttia edellisvuodesta.

tutkinnon suorittaneiden työttömien määrä pieneni vähiten.

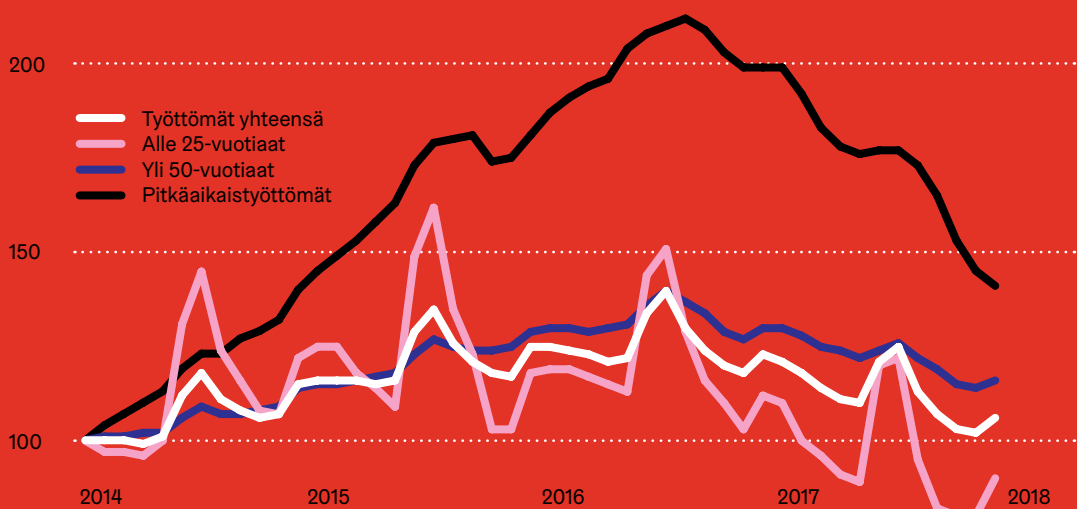
Helsingin pitkäaikaistyöttömyys (yli vuoden työttömänä olleet) kääntyi laskuun vuoden 2016 loppupuolella. Vuoden 2017 lopussa pitkäaikaistyöttömien määrä oli jo 29 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Keskimäärin pitkäaikaistyöttömiä oli vuoden 2017 aikana 15 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä oli vuoden lopussa 36 prosenttia. Osa pitkäaikaistyöttömien määrän rivakasta vähenemisestä johtuu työnvälitysrekisterin ajantasaistamisesta työttömien määräaikaishaastatteluiden myötä. Pitkäaikaistyöttömien määrät ovat laskeneet kaikissa ikäryhmissä. Myönteisestä kehityksestä huolimatta hyvin pitkään työttömänä olleiden määrä kasvoi edelleen vuoden 2017 lopussa.

Työttömyys

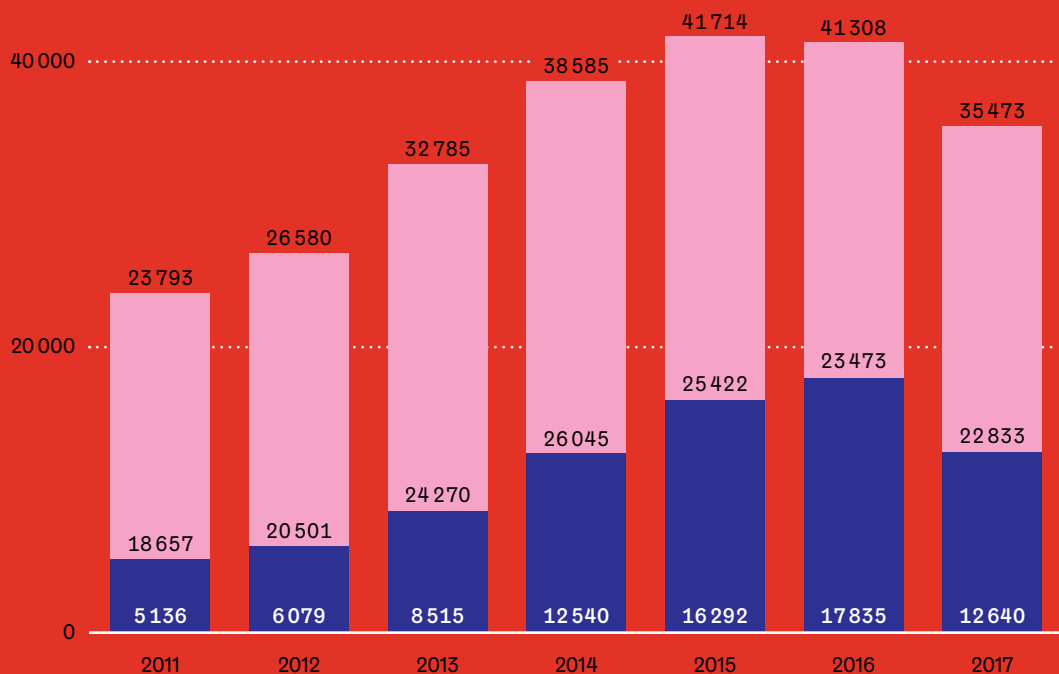
Työttömien määrän muutos 2014–2017

Indeksi v. 2014 = 100

Työttömät työttömyyden keston mukaan vuoden lopussa 2011–2017

Alle vuoden työttömänä olleet
Pitkäaikaistyöttömät

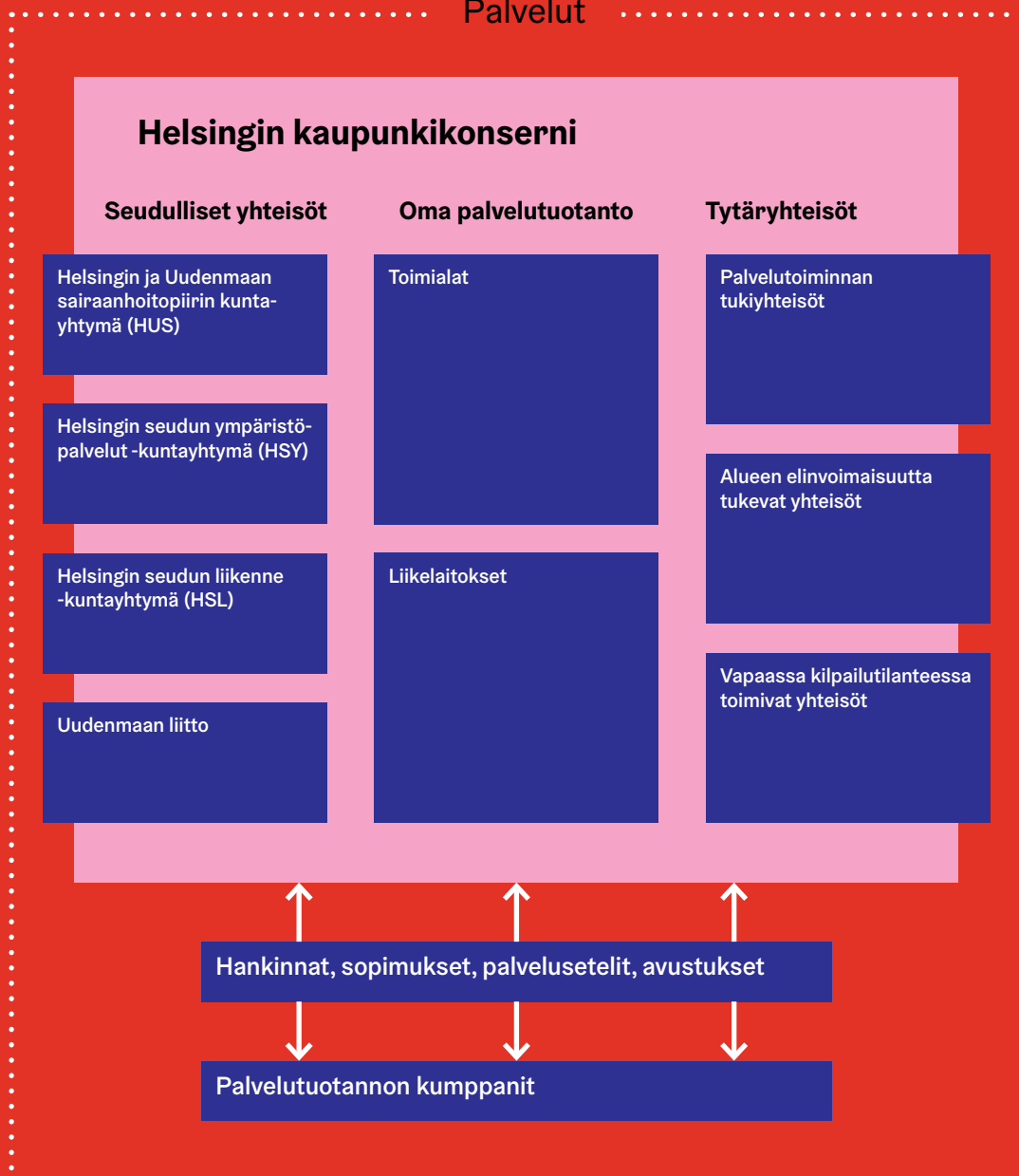

Helsingin kaupungin palvelutuotantomalli

Asiakkaat: kaupunkilaiset, yritykset, yhteisöt ja vierailijat

Palvelut

Kaupunki- konserni

Helsingin kaupunkikonsernin vuoden 2017 vuosikate parani vuodesta 2016 noin 88 miljoonalla eurolla ollen 1393 miljoonaa euroa. Helsingin kaupungin vuosikate kasvoi 31 miljoonaa euroa vuonna 2017 edelliseen vuoteen verrattuna. Näin ollen tytäryhteisöjen vaikutus kaupunkikonsernin vuosikatetta nostavasti oli yli 50 miljoonaa euroa edellistä vuotta parempi. Ennen kaikkea Helen Oy:n ja Helsingin Satama Oy:n toiminta oli edellistä vuotta kannattavampaa.

Kaupunkikonsernin ylijäämä oli 648 miljoonaa euroa ja se kasvoi edellisestä vuodesta 50 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 ylijäämän kasvu oli seurausta Helen Oy:n ja Helsingin Satama Oy:n toiminnan vaikutuksesta.

Kaupunkikonsernin vuoden 2017 toiminnan ja investointien rahavirta oli 171 miljoonaa euroa positiivinen eli selvästi edellisen vuoden tasoa (-37 miljoonaa euroa) parempi. Helsingin kaupungin vaikutus kaupunkikonsernin toiminnan ja investointien rahavirtaan oli 245 miljoonaa euroa, mutta myös tytäryhteisöjen yhteenlaskettu vaikutus toiminnan ja investointien rahavirtaan oli edellistä vuotta parempi. Tytäryhteisöjen yhteenlaskettu investointitaso oli 76 miljoonaa euroa edellistä vuotta pienempi.

Kaupunkikonsernin lainakanta oli 4 985 miljoonaa euroa eli 7 732 euroa asukasta kohden. Tästä Helsingin kaupungin lainakanta oli 1 206 miljoonaa euroa eli 1 871 euroa asukasta kohden. Helsingin kaupungin lainakanta pieneni edelleen ja tytäryhteisöjen lainakanta kasvoi. Tytäryhteisöjen lainakannan kasvu kohdentui lähinnä kaupungin vuokra-asuntoja ja muuta asunto-omaisuut-

ta hallinnoiviin yhtiöihin sekä kaupunginteatterin peruskorjaukseen.

Helsingin kaupungin konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 83 kaupunkikonserniin kuuluvaa tytäryhteisöä. Konsernitilinpäätökseen sisältyy yhdisteltyjen tytäryhteisöjen kautta myös 33 alikonserniyhteisöä. Tilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuusi kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä sekä kaikki 11 säätiötä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaupungin yksi yhteisyhteisö ja 37 osakkuusyhteisöä.

Helen Oy:n vuoden 2017 kasvutavoitteet toteutuivat erinomaisesti onnistuneessa sähkönmyynnissä, jonka ansioista Helenin asiakasmäärä nousi ennätyslukemiin. Kaukojäähdytyspalveluiden myynti kasvoi edelleen. Myös uusia energiapalveluita kuten uusiutuvaa kaukolämpöä, aurinkovoimaloita ja kysyntäjoustopalveluita myytiin yritysasiakkaille.

Helsingin Satama Oy:n varsinainen satamaliiketoiminta kehittyi tilikauden aikana erittäin myönteisesti. Helsingin Satama nousi vuonna 2017 Euroopan ja mahdollisesti koko maailman viikkaimmaksi matkustajasatamaksi. Vuoden 2017 yhteenlaskettu matkustajamäärä linjaliikenteessä oli 11,78 miljoonaa matkustajaa, joka on 1,8 prosenttia enemmän kuin vuonna 2016.

Palmia Oy:n kasvu ja laajentuminen jatkuivat vuonna 2017. Yhtiön toiminta laajeni kilpailutuksissa voitettujen uusien sopimusten myötä Haminaan ja Poriin. Pääkaupunkiseudulla yhtiön hoitoon tuli uusia kohteita.

Helsingin kaupunkikonserni

Tytäryhtiöt ja -säätiöt

93 kpl

Kuvion pinta-ala toimintatuottojen mukaan.

Palmia Oy

Helen Oy

Helsingin Satama Oy

Helsingin kaupungin asunnot Oy

Osakkuusyhteisöt*

38 kpl

Pinta-ala ei vastaa volyymiä.

Keskus-
hallinto

Seure Oy

Sosiaali- ja
terveys-
toimiala

Kasvatuksen
ja koulutuksen
toimiala

Toimialat

4 kpl

(+ keskushallinto)
Kuvion pinta-ala toimintamenojen mukaan.

Kulttuurin ja
vapaa-ajan
toimiala

Kaupunki-
ympäristön
toimiala

Rakentamis-
palvelu-
liikelaitos
(Stara)

HKL-liikelaitos

Palvelu-
keskus-
liikelaitos

HSY
57,6 %

HSL
52,0 %

Kuntayhtymät

6 kpl

Kuvion pinta-ala Helsingin äänivaltaisuuden (ilmoitettu prosentteina) suhteessa kuntayhtymän toimintamenoista.

HUS
36,2 %

Liikelaitokset

6 kpl

Kuvion pinta-ala toimintamenojen mukaan.

* Osakkuusyhteisöjä ovat mm. Vantaan Energia Oy, Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Startup Maria Oy, Pääkaupunkiseudun juna-kalusto Oy ja Apotti Oy.

Helsingin kaupungin tuloslaskelma

miljoonaa euroa

	01.01.–31.12.2017	01.01.–31.12.2016
Toimintatuotot		
Myyntituotot	327,6	329,1
Maksutuotot	229,4	227,6
Tuet ja avustukset	48,8	112,3
Vuokratuotot	363,4	359,2
Muut toimintatuotot*	210,5	292,8
	1 179,7	1 321,0
Valmistus omaan käyttöön	135,1	117,1
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 353,6	-1 349,7
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-334,6	-360,8
Muut henkilösivukulut	-66,0	-85,4
Palvelujen ostot	-1 703,3	-1 640,1
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-192,2	-193,1
Avustukset	-311,6	-443,7
Vuokrakulut	-196,7	-186,1
Muut toimintakulut*	-17,2	-8,6
	-4 175,2	-4 267,6
Toimintakate	-2 860,4	-2 829,5
Verotulot ja valtionosuudet		
Verotulot	3 380,8	3 205,6
Valtionosuudet	220,4	316,3
	3 601,2	3 521,9
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	79,8	82,8
Muut rahoitustuotot	36,3	50,6
Korkokulut	-18,1	-18,0
Muut rahoituskulut	-1,0	-0,4
	97,0	114,9
Vuosikate	837,9	807,4
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-354,8	-337,2
	-354,8	-337,2
Tilikauden tulos	483,1	470,2
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	3,8	-13,9
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-3,9	16,3
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1,6	-7,5
	-1,7	-5,1
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	481,4	465,0

* Vuoden 2016 vertailutieto on muutettu vastaamaan nykyistä kirjauskäytäntöä.

Helsingin kaupungin rahoituslaskelma

miljoonaa euroa

	2017	2016
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate*	837,9	807,4
Tulorahoituksen korjauserät	-173,7	-251,5
	664,2	555,9
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-621,4	-663,0
Rahoitusosuudet investointimenoihin	9,7	18,8
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	192,6	247,0
	-419,1	-397,1
Toiminnan ja investointien rahavirta	245,1	158,8
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-12,3	-9,9
Antolainasaamisten vähennys	69,5	67,3
	57,2	57,4
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,0	110,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-165,3	-320,7
	-165,3	-210,7
Oman pääoman muutokset	0,0	0,0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	10,3	-5,9
Vaihto-omaisuuden muutos	-4,9	-2,2
Saamisten muutos	21,8	-133,0
Korottomien velkojen muutos	32,6	315,1
	59,8	173,9
Rahoituksen rahavirta	-48,4	20,6
Rahavarojen muutos	196,7	179,4
Rahavarat 31.12.	1 316,6	1 119,9
Rahavarat 1.1.	1 119,9	940,4
	196,7	179,4

* Vuoden 2016 vertailutieto on muutettu vastaamaan nykyistä kirjauskäytäntöä.

Helsingin kaupungin tase

miljoonaa euroa

VASTAAVAA	31.12.2017	31.12.2017
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	12,6	17,6
Muut pitkävaikutteiset menot	74,5	82,2
Ennakkomaksut	4,0	2,7
	91,1	102,5
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 223,7	3 216,0
Rakennukset	1 689,3	1 678,0
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 430,1	1 347,9
Koneet ja kalusto	344,8	265,4
Muut aineelliset hyödykkeet	12,3	12,2
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	324,2	346,9
	7 024,5	6 866,4
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 223,7	3 150,7
Muut lainasaamiset	1 894,2	1 951,4
Muut saamiset	0,5	0,5
	5 118,5	5 102,7
Toimeksiantojen varat		
Valtion toimeksiannot	124,5	132,1
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	4,4	4,4
Muut toimeksiantojen varat	456,4	543,8
	585,3	680,3
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	10,0	10,3
Keskeneräiset tuotteet	12,2	7,1
Muu vaihto-omaisuus	0,1	0,1
	22,4	17,5
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	0,1	0,1
Muut saamiset	108,2	126,6
	108,3	126,6
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	87,7	53,3
Lainasaamiset	0,6	0,6
Muut saamiset	55,8	66,4
Siirtosaamiset	86,4	113,6
	230,5	233,9
Saamiset yhteensä	338,8	360,5
Rahoitusarvopaperit		
Joukkovelkakirjalainasaamiset	20,0	20,0
Rahat ja pankkisaamiset	1 296,6	1 099,9
VASTAAVAA YHTEENSÄ	14 497,0	14 249,7

VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016
Oma pääoma		
Peruspääoma	2 972,4	2 972,4
Arvonkorotusrahasto	1 800,1	1 806,4
Muut omat rahastot	553,9	522,3
Muu oma pääoma	729,0	729,0
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	4 914,3	4 479,3
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	481,4	465,0
	11 451,1	10 974,4
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
Poistoero	62,3	66,1
Vapaaehtoiset varaukset	5,7	1,8
	68,0	67,9
Pakolliset varaukset		
Eläkevaraukset	112,9	124,9
Toimeksiantojen pääomat		
Valtion toimeksiannot	125,6	133,3
Lahjoitusrahastojen pääomat	4,4	4,4
Muut toimeksiantojen pääomat	438,0	515,0
	567,9	652,7
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 092,7	1 248,5
Lainat muilta luotonantajilta	7,4	7,4
Saadut ennakot	4,0	0,3
Ostovelat	1,2	1,2
Liittymismaksut ja muut velat	7,6	7,6
	1 112,9	1 265,0
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	105,8	115,3
Saadut ennakot	12,7	11,4
Ostovelat	186,3	141,1
Liittymismaksut ja muut velat	498,6	512,4
Siirtovelat	380,7	384,5
	1 184,1	1 164,7
Vieras pääoma yhteensä	2 297,0	2 429,7
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	14 497,0	14 249,7

Vuoden 2017 tilinpäätöksen tunnusluvut

	Konserni		Kaupunki	
	2017	2016	2017	2016
Tuloslaskelman tunnusluvut				
Toimintatuotot toimintakuluista, %*	60,7	61,2	29,2	31,8
Vuosikate, miljoonaa euroa	1 393	1 305	838	807
Vuosikate, % poistoista*	196,6	193,0	236,2	239,4
Vuosikate, euroa/asukas*	2 160	2 053	1 300	1 270
Rahoituslaskelman tunnusluvut				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, miljoonaa euroa, ilman vuoden 2014 liikelaitosten yhtiöittämisten kirjanpidollisia vaikutuksia	-111,9	-532,9	184,4	-157,5
Investointien tulorahoitus, %*	103,0	87,8	137,0	125,3
Lainanhoitokate*	3,5	2,1	4,7	2,4
Kassan riittävyys, päivää*	76	59	99	79
Taseen tunnusluvut				
Omavaraisuusaste, %	61,7	60,3	79,6	77,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	89,2	87,6	47,7	49,9
Velat ja vastuut % käyttötuloista	97,8	93,3	54,2	53,0
Lainakanta 31. 12., miljoonaa euroa	4 985	4 940	1 206	1 371
Lainat, euroa/asukas	7 732	7 772	1 871	2 157
Lainasaamiset 31. 12., miljoonaa euroa	478	479	1 894	1 951
Konsernin lainasaamiset 31. 12., euroa/asukas	745	753	..	..
Asukasmäärä 31. 12.	644 700	635 600	644 700	635 600

* Satunnaisten tuottojen ja kulujen kirjauskäytännön 2017 muutoksen vaikutus huomioitu vuoden 2016 vertailuluvuissa.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Toimintatuotot/toimintakulut

= 100 x toimintatuotot / toimintakulut - valmistus omaan käyttöön.

Omavaraisuus-%

= 100 x (oma pääoma + poistoero + vapaaehtoiset varaukset) / (taseen loppusumma - saadut ennakat).

Vuosikate / poistot, %

= 100 x vuosikate / (poistot + arvonalentumiset).

Rahoitusvarallisuus, euroa / asukas

= (saamiset + rahoitusarvopaperit + rahat ja pankkisaamiset - vieras pääoma + saadut ennakat) / asukasmäärä, 31.12.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= (vieras pääoma - saadut ennakat) / (toimintatuotot + verotuotot + valtionosuudet).

Velat ja vastuut % käyttötuloista

= 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakat + Vuokravastuut) / Käyttötulot

Lainakanta 31.12. (miljoonaa euroa)

= vieras pääoma - (saadut ennakat + ostovelat + siirtovelat + muut velat).

Lainanhoitokate

= (vuosikate + korkokulut) / (korkokulut + lainanlyhennykset).

Investointien tulorahoitus, %

= 100 x vuosikate / investointien omahankintameno.

Lainasaamiset 31.12.

= sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset.

Konsernituloslaskelma

miljoonaa euroa

	01.01.–31.12.2017	01.01.–31.12.2016
Toimintatuotot*	3 368,0	3 430,4
Toimintakulut*	-5 549,3	-5 605,8
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta / tappiosta (-)	23,3	9,9
Toimintakate	-2 157,9	-2 165,5
Verotulot	3 380,8	3 205,6
Valtionosuudet	220,4	316,3
Rahoitustuotot ja -kulut	0,0	0,0
Korkotuotot	17,6	16,8
Muut rahoitustuotot	10,0	14,3
Korkokulut	-69,5	-73,8
Muut rahoituskulut	-8,9	-8,9
	-50,6	-51,6
Vuosikate	1 392,7	1 304,8
Poistot ja arvonalentumiset	0,0	0,0
Suunnitelman mukaiset poistot	-708,4	-675,9
Omistuksen eliminointierot	-0,9	-0,5
Arvonalentumiset	0,0	-0,3
	-709,3	-676,6
Satunnaiset erät	2,5	0,0
Tilikauden tulos	685,8	628,2
Tilinpäätössierrot	-15,7	-12,5
Tilikauden verot	-12,6	-10,9
Laskennalliset verot	-10,5	-8,1
Vähemmistöosuudet	1,3	1,8
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	648,3	598,4
Konsernituloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/toimintakulut, %	60,7	61,2
Vuosikate/poistot, %	196,6	193,0
Vuosikate, euroa/asukas	2 160,0	2 053,0
Asukasmäärä	644 700,0	635 600,0

* Vuoden 2016 vertailutieto on muutettu vastaamaan nykyistä kirjauskäytäntöä.

Konsernirahoituslaskelma

miljoonaa euroa

	2017	2016
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate*	1 392,7	1 304,8
Satunnaiset erät*	2,5	0,0
Tilikauden verot	-12,6	-10,9
Tulorahoituksen korjaukset	-188,9	-292,3
	1 193,6	1 001,7
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 386,0	-1 505,3
Rahoitusosuudet investointimenoihin	33,4	20,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	330,2	446,4
	-1 022,4	-1 039,0
Toiminnan ja investointien rahavirta	171,3	-37,3
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-10,7	-8,5
Antolainasaamisten vähennys	9,0	7,9
	-1,7	-0,5
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	417,8	535,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-347,2	-581,4
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-26,2	-24,8
	44,4	-71,2
Oman pääoman muutokset	24,2	24,7
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-5,8	9,6
Vaihto-omaisuuden muutos	-8,5	-13,4
Saamisten muutos	-23,3	-115,8
Korottomien velkojen muutos	74,2	-36,4
	36,7	-155,9
Rahoituksen rahavirta	103,5	-203,0
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 532,4	1 257,7
Rahavarat 1.1.	1 257,7	1 498,1
	274,7	-240,4
Konsernirahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 e	-111 905	-532 913
Investointien tulorahoitus, %	103,0	87,8
Lainanhoitokate	3,5	2,1
Kassan riittävyys (pv)	76	59

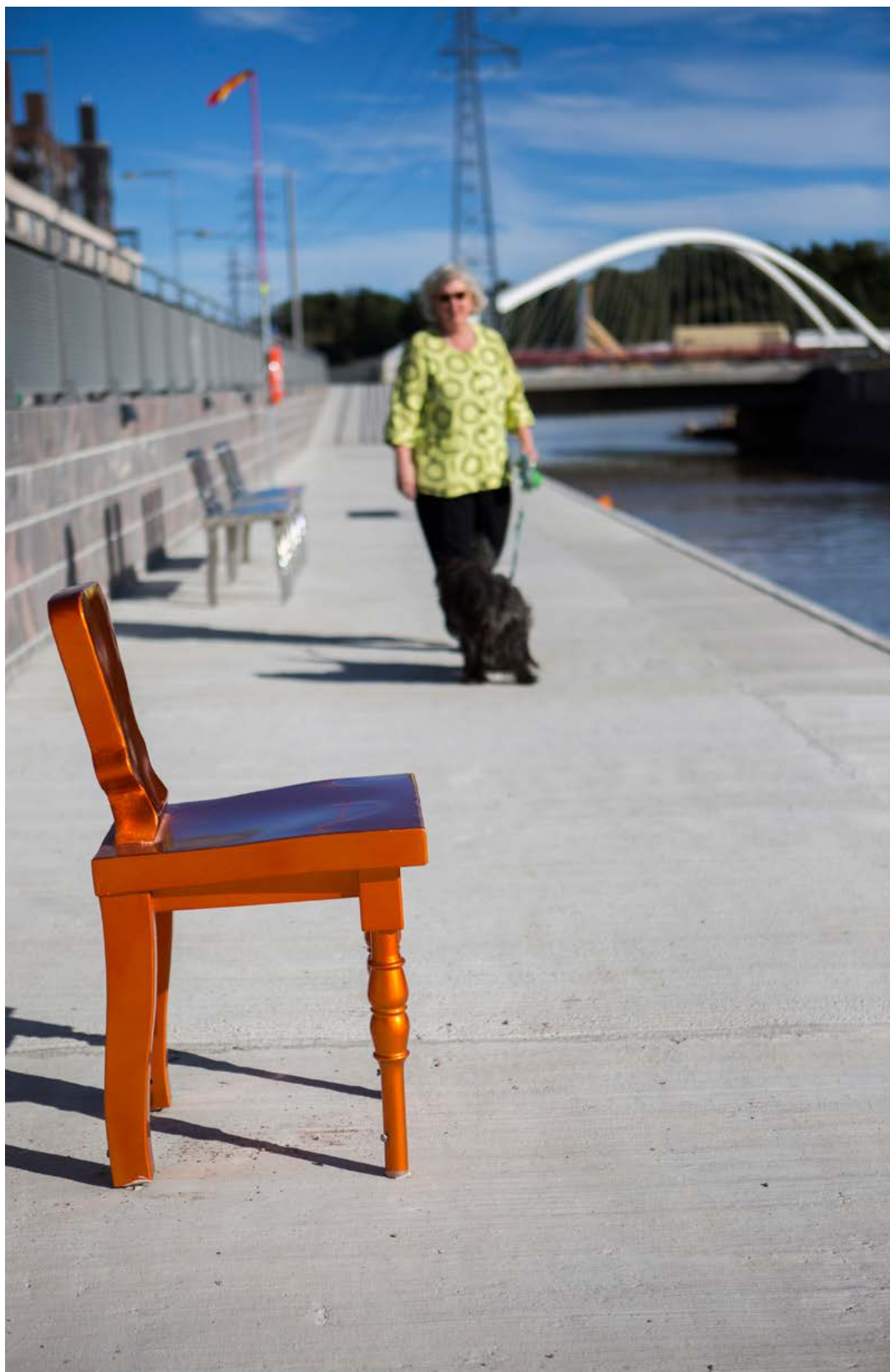
* Vuoden 2016 vertailutieto on muutettu vastaamaan nykyistä kirjauskäytäntöä.

Konsernitase

miljoonaa euroa

VASTAAVAA	31.12.2017	31.12.2016
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	56,5	51,8
Muut pitkävaikutteiset menot	206,9	233,3
Ennakkomaksut	6,0	13,0
	269,5	298,1
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 295,1	3 286,8
Rakennukset	5 731,6	5 586,4
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 515,7	2 400,4
Koneet ja kalusto	1 347,1	1 235,9
Muut aineelliset hyödykkeet	20,1	20,1
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 200,0	1 094,8
	14 109,6	13 624,4
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	264,1	245,1
Muut osakkeet ja osuudet	459,3	451,4
Muut lainasaamiset	480,4	478,7
Muut saamiset	2,1	2,1
	1 205,9	1 177,4
Toimeksiantojen varat	456,8	536,3
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus	120,6	112,1
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	157,3	166,7
Lyhytaikaiset saamiset	423,8	391,0
	581,1	557,7
Rahoitusarvopaperit	57,3	25,3
Rahat ja pankkisaamiset	1 475,1	1 232,4
VASTAAVAA YHTEENSÄ	18 275,9	17 563,8

VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016
Oma pääoma		
Peruspääoma	2 972,4	2 972,4
Säätiöiden peruspääomat	5,8	5,8
Arvonkorotusrahasto	1 805,0	1 811,3
Muut omat rahastot	903,4	839,6
Muu oma pääoma	734,1	734,1
Edellisten tilikausien ylijäämä / alijäämä (-)	4 122,3	3 554,9
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	648,3	598,4
	11 191,2	10 516,5
Vähemmistöosuudet	85,0	80,3
Pakolliset varaukset		
Eläkevaraukset	113,8	126,0
Muut pakolliset varaukset	36,2	36,8
	150,0	162,7
Toimeksiantojen pääomat	572,3	657,5
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	4 716,5	4 661,0
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	97,3	99,7
	4 813,8	4 760,7
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	268,3	279,0
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 195,3	1 107,1
	1 463,6	1 386,1
Vieras pääoma yhteensä	6 277,4	6 146,7
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	18 275,9	17 563,8

Graafi- ja taulukkohakemisto

Graafit

- 9 Helsingin lainakannan kehitys
- 10 Toimintamenot
- 11 Kokonaistulot
- 12 Toimintatuotot toimintakuluista
Helsingin vuosikatteen kehitys
- 16 Suurimmat investointihankkeet
- 17 Suurimmat talonrakennushankkeet
- 18 Rakenteilla olevat asunnot 1.1.2018
Vuonna 2017 aloitettujen asuntojen
hallintamuodot
- 21 Kaupungin henkilöstön sukupuoli-
jakauma
- 22 Väestönkasvu 2011–2016 ja ennuste
2017
Väestönkasvu äidinkielen mukaan
2011–2017
Väkiluvun muutos ikäluokittain
2013–2016 ja ennuste 2017
- 25 Työttömien määrän muutos 2014–2017
Työttömät työttömyyden keston mu-
kaan vuoden lopussa 2011–2017
- 26 Helsingin kaupungin palvelutuotanto-
malli
- 28 Helsingin kaupunkikonserni

Taulukot

- 9 Verotulot ja valtionosuudet
- 20 Kaupungin henkilöstön määrä toimi-
aloittain vuoden lopussa
- 30 Helsingin kaupungin tuloslaskelma
- 31 Helsingin kaupungin rahoituslaskelma
- 32 Helsingin kaupungin tase
- 34 Vuoden 2017 tilinpäätöksen tunnus-
luvut
- 36 Konsernituloslaskelma
- 37 Konsernirahoituslaskelma
- 38 Konsernitase

Helsingin kaupungin tilinpäätöksen 2017 tiivistelmä

Julkaisija

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia

Ulkoasu

Werklig Oy

Valokuvat

Helsingin kaupungin aineistopankki

kansi, sivu 29: Antti Pulkkinen

sivu 5: Roope Permanto

sivu 15: Riku Pihlanto

sivut 35 ja 40: Laura Oja

Taitto ja toteutus

Tuomas Kärkkäinen

Toimitus

Mirva Harju, kaupunginkanslian viestintä

Paino

Edita Prima Oy

Julkaisunumerot

Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2018:3

ISBN 978-952-331-388-0 (painettu julkaisu)

ISBN 978-952-331-389-7 (verkkajulkaisu)

ISSN-L 2242-4504

ISSN 2242-4504 (painettu julkaisu)

ISSN 2323-8135 (verkkajulkaisu)

Painotuotteet
4041 0002

Helsinki

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki
PL 1
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihde 09 310 1641

www.hel.fi
www.hel.fi/tilinpaatos